

Zaaknummer : 01054396
Ons Kenmerk : ODH892377
Datum : 20-12-2024

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 19 december 2022 hebben wij namens HVC Landwind B.V. een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het aanleggen en exploiteren van het 'Windpark Brielse Maasdijk' met vijf turbines op de 'Brielse Maasdijk' gelegen tussen het Hartelkanaal en het Scheepvaart- en Voedingskanaal.

De aanvraag betreft een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk doden van 102 vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Het betreft de volgende vogelsoorten:

Aalscholver	Huiszwaluw	Slobeend
Bergeend	Kauw	Smient
Blauwborst	Keep	Sperwer
Blauwe reiger	Kemphaan	Spotvogel
Boerenzwaluw	Kievit	Spreeuw
Bonte vliegenvanger	Kleine karekiet	Sprinkhaanzanger
Boompieper	Kleine mantelmeeuw	Stormmeeuw
Bosrietzanger	Kneu	Tafeleend
Braamsluiper	Koekoek	Tapuit
Brandgans	Kokmeeuw	Tjiftjaf
Bruine kiekendief	Kolgans	Toendrarietgans
Buizerd	Koolmees	Topper
Dwergmeeuw	Koperwiek	Torenvalk
Fitis	krakeend	Tuinfluter
Gekraagde roodstaart	Kramsvogel	Tureluur
Gele kwikstraat	Kruisbek	Veldleeuwerik
Gierzwaluw	Kuifeend	Vink
Goudhaan	Lepelaar	Visdief
Goudplevier	Meerkoet	Vuurgoudhaan
Grasmus	Merel	Waterhoen
Graspieper	Noordse kwikstaart	Waterpieper
Grauwe gans	Oeverloper	Waterral
Grauwe vliegenvanger	Oeverzwaluw	Watersnip
Groenling	Paapje	Wilde eend
Groenpootruiter	Pimpelmees	Winterkoning
Grote barmsijs	Putter	Wintertaling
Grote gele kwikstaart	Regenwulp	Witgat
Grote lijster	Rietgors	Witte kwikstaart
Grote mantelmeeuw	Rietzanger	Wulp
Grote zilverreiger	Ringmus	Zanglijster

Grutto	Roodborst	Zilvermeeuw
Heggenmus	Roodborsttapuit	Zwarte kraai
Houtduif	Scholekster	Zwarte stern
Houtsnip	Sijs	Zwartkop

Wat betreft de buizerd is ook ontheffing aangevraagd voor het tijdens de aanleg van het windpark opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen, zoals genoemd in artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming.

Tevens is ontheffing aangevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk doden van de volgende negen vleermuissoorten:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- Kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*);
- Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*);
- Meervleermuis (*Myotis dasycneme*);
- Bosvleermuis (*Nyctalus leisleri*);
- Tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*).

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode van 30 jaar vanaf het moment van verlening van de ontheffing.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te **verlenen** aan HVC Landwind B.V.
- II. de voorschriften 1 tot en met 13 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag van 19 december 2022 en de aanvullende gegevens van 19 mei, 16 augustus en 23 november 2023 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is 30 (zegge dertig) jaar geldig vanaf de bekendmaking van dit besluit.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Appendix

1 - Voorziene sterfte onder vogels op seizoenstrek (aantal exemplaren per jaar) in de gebruiksfase van de vijf geplande windturbines op de Brielse Maasdijk.

Rechtsmiddelen

Op de voorbereiding en bekendmaking van dit besluit is de coördinatie-regeling als bedoeld in artikel 3.30 van de Wet ruimtelijke ordening van toepassing. Vanwege deze coördinatie-regeling geschiedt de kennisgeving van deze ontwerpbesluit door de gemeente Nissewaard. Voor de mogelijkheid een zienswijze in te dienen met betrekking tot dit ontwerpbesluit verwijzen wij naar deze kennisgeving. Te zijner tijd zal ook een (definitieve) ontheffing bekend worden gemaakt door de gemeente Nissewaard, waarbij de mogelijkheid zal worden toegelicht van het aanwenden van rechtsmiddelen daartegen.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient:
  - a. de start van de eerste aanlegwerkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden;
  - b. eventuele wijzigingen gedurende de uitvoering welke (mogelijk) resulteren in gewijzigde effecten dan bepaald in de aanvraag, schriftelijk te melden. Het betreft in deze, wijzigingen welke leiden tot andere conclusies dan in voorliggend besluit en/of van invloed kunnen zijn op de uitvoering van de voorgestelde maatregelen;
  - c. het beëindigen van de aanlegwerkzaamheden van de laatst te realiseren windturbine uiterlijk één week na het afronden daarvan te melden;
  - d. de ingebruikname van de windturbines uiterlijk één maand van tevoren te melden.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer: 078 - 7708585, e-mailadres: meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van: 'Flora en fauna – Windpark Brielse Maasdijk'.

2. De windturbines dienen te voldoen aan de volgende specificaties welke bij de effectbeoordeling, ten aanzien van beschermde soorten, zijn gebruikt:

Windturbines	Rotordiameter	Ashoogte t.o.v. NAP	Maximale tiphoogte t.o.v. NAP
WT4A-WT7	163 m	149-154 m	235,5 m
WT10	163 m	125-130 m	211,5 m

3. De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen opgenomen in de Natuurtoets. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld, waarin in ieder geval het volgende dient te worden opgenomen:
  - de voorgestelde maatregelen in het hoofdstuk 'Mitigatieplan en ontheffingsaanvraag beschermde soorten' van de natuurtoets, waarin maatregelen zijn beschreven;
  - de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
  - aanduiding van de locatie van het plangebied;
  - de uit te voeren werkzaamheden;
  - de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
  - het bijhouden van een logboek van de ecologische begeleiding.
4. Tijdens de aanlegwerkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing (schriftelijk of in digitaal leesbare vorm), het ecologisch werkprotocol en het logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.

5. De werkzaamheden dienen begeleid te worden door (een) ecologisch deskundige(n)¹, die deskundig is/zijn met betrekking tot de hierboven genoemde 102 vogelsoorten respectievelijk negen vleermuissoorten.
6. De laatst te realiseren windturbine dient uiterlijk binnen vijf jaar te zijn gerealiseerd na het onherroepelijk worden van alle voor de bouw en exploitatie benodigde ontheffingen en/of vergunningen.
7. De windturbines dienen niet op andere locaties te worden geplaatst dan op de onderstaande locaties welke in de aanvraag zijn getoetst, tenzij duidelijk wordt aangetoond dat dit niet leidt tot andere effecten op beschermde soorten dan reeds in onderhavige aanvraag is bepaald. Indien hiervan sprake is dient dit vooraf ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1).

Windturbine	X-coördinaat	Y-coördinaat
WT4A	79.310	431.214
WT5	79.754	431.148
WT6	80.349	431.142
WT7	80.893	431.140
WT10	82.315	430.958

Specifieke voorschriften

8. Zoals aangegeven in de Natuurtoets wordt buiten het broedseizoen (1 maart tot en met 15 augustus) gewerkt of indien werken buiten het broedseizoen toch niet mogelijk blijkt, wordt voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole gedaan. Hierbij leggen wij op dat indien er een broedgeval wordt aangetroffen, de werkzaamheden uitgesteld dienen te worden totdat het broedgeval is afgerond, of dienen er maatregelen getroffen te worden om verstoring van het broedgeval te voorkomen.
9. Tijdens de aanleg- en de exploitatiefase dient, in het actieve seizoen van vleermuizen (1 april tot en met 31 oktober), uitstraling van licht tussen zonsondergang en zonsopkomst op omliggend gebied voorkomen te worden.
10. Minimaal twee maanden voor aanvang van de bouw van het windpark dient een plan van aanpak met maatregelen voor de kwaliteitsimpulsen voor de buizerd en vleermuizen, zoals benoemd in de Natuurtoets, ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1) onder vermelding van 'Flora en fauna- Windpark Brielse Maasdijk'. In dit plan dient concreet gemaakt te worden

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermde) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit of vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

wanneer welke maatregelen getroffen wordende eerste kwaliteitsverbeteringen dienen gerealiseerd te zijn voordat de werkzaamheden aanvangen.

11. Ter reductie van het aantal vleermuisslachtoffers leggen we een stilstandvoorziening op. De draaisnelheid van de rotoren van de windturbines dient voor de gehele operationele periode van het windpark te worden beperkt tot een draaisnelheid van maximaal één ronde per minuut onder de volgende gezamenlijk optredende condities tussen zonsondergang en zonsopkomst:
  - in de periode van 1 april tot 31 oktober; en
  - bij temperaturen hoger dan 10 graden Celsius (gemeten op ashoogte); en
  - bij droog weer (<1mm/u); en
  - bij een windsnelheid lager dan 6 m/s (gemeten op ashoogte).
12. In aanvulling op het gestelde in de voorschrift 11, kan een alternatieve maatregel worden voorgesteld voor de omschreven stilstandsvoorziening, indien daarmee aantoonbaar betere of vergelijkbare resultaten kunnen worden behaald ten aanzien van het reduceren van slachtoffers. Een voorstel daarvoor dient ter goedkeuring tijdig, aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd (zie voorschrift 1, onder vermelding van 'Flora en fauna- Windpark Brielse Maasdijk') vóór zo'n alternatieve maatregel in gebruik mag worden genomen. De hieronder genoemde monitoringsplicht blijft van kracht.
13. Monitoring naar aanvaringslachtoffers onder vleermuizen en vogels dient de eerste drie jaar van de exploitatie van het windpark plaats te vinden. Monitoring naar deze soortgroepen dient plaats te vinden op basis van het (meest actuele) Monitoringsprotocol Wind op Land 2021 van het NIEWHOL². Hiervoor dient een monitoringsplan aangeleverd te worden aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1) onder vermelding van 'Flora en fauna- Windpark Brielse Maasdijk'. De monitoring dient in ieder geval plaats te vinden gedurende de eerste drie jaar van de exploitatie en dient te starten op het moment dat het windpark ten minste voor 2/3 operationeel is (of zoveel eerder of later als ecologisch gezien redelijk kan worden geacht).
14. Drie maanden na beëindiging van de laatste zoekronde van de monitoring (voorschrift 13) dient een verslag van de monitoringsresultaten (monitoringsrapportage) aangeleverd te worden aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1) onder vermelding van 'Flora en fauna- Windpark Brielse Maasdijk'. In het verslag moet overzichtelijk worden gemaakt wat de voorspelde en wat de werkelijke slachtofferaantallen zijn per soort per jaar.
15. Uit de monitoring moet blijken of het toegestane quotum (aangevraagde aantal slachtoffers per soort per jaar) niet overschreden wordt. Het quotum staat weergegeven in ondergenoemde tabel 2, 3 en 4 en appendix 1 van deze beschikking. Onderstaande quota dienen aangehouden te worden en (een) overschrijding(en) daarvan vormt (vormen) een overtreding waartegen handhavend kan worden opgetreden.
  - a. Het quotum voor trekvogels is weergegeven in appendix 1. Voor de lokaal voorkomende vogelsoorten is het quotum weergegeven in tabel 2. Voor sommige soorten is beoordeeld dat er gemiddeld minder dan één individu per jaar slachtoffer mag worden. Blijkt uit de monitoring dat gemiddeld één of meer individuen slachtoffer wordt, dan wordt daarmee het quotum overschreden, hetgeen een overtreding vormt;
  - b. Het jaarquotum voor alle vogelsoorten bij elkaar is berekend op 50 vogels.
  - c. Het quotum voor de gewone dwergvleermuis is beoordeeld op twaalf, zie tabel 3. Het quotum voor de ruige dwergvleermuis is beoordeeld op dertien, zie tabel 4;

² <https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/monitoring-en-natuurinformatie/natuurinclusieve-energietransitie/>

- d. Voor elk van de overige zeven aangevraagde vleermuissoorten is beoordeeld dat er gemiddeld minder dan één individu slachtoffer mag worden per jaar.
16. Indien blijkt dat er sprake is van een overtreding, dan dient dat meteen gemeld te worden bij Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1, onder vermelding van 'Flora en fauna- Windpark Brielse Maasdijk').
- Ook dient bij zo'n gebleken overschrijding van slachtofferaantal(len) binnen drie maanden van de melding een plan van aanpak opgesteld te worden en ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1, onder vermelding van 'Windpark Brielse Maasdijk');
  - Dat plan van aanpak geeft weer hoe de overtreding binnen een jaar teruggebracht is, met eventueel aanvullende maatregelen of door middel van een uitbreiding (of gelet op voorschrift 12: herintroductie van de stilstandvoorziening);
  - Wordt dat plan van aanpak niet tijdig aangeleverd of wordt het niet goedgekeurd, dan kan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid handhavend optreden;
  - Ook kan handhavend worden opgetreden als een quotumoverschrijding voor één of meerdere soorten het ORNIS-criterium (de mortaliteitsnorm van 1%) nadert of al overschrijdt, waarbij de meest actuele cijfers leidend zijn en niet de cijfers uit de genoemde tabellen 2, 3 en 4 en appendix 1.
17. Er dient een plan van aanpak voor een vogeldetectiesysteem voor de zeearend opgesteld te worden. Het plan van aanpak dient, minimaal twee maanden voor aanvang van de bouw van het windpark ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voorschrift 1) onder vermelding van 'Flora en fauna- Windpark Brielse Maasdijk'. In dit plan dienen gegevens over het type detectiesysteem te worden weergegeven, inclusief de wijze waarop in reactie op een dergelijke vogeldetectie de rotoren zodanig in draaisnelheid beperkt worden dat een aanvaring voorkomen wordt.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Deze ontheffing ziet uitsluitend op de aanleg-, exploitatie- en sloopfase van de vijf aangevraagde nieuwe windturbines en heeft geen betrekking op het, na de operationele periode van het windpark, nieuw plaatsen van een turbine of turbines ter vervanging van de nu aangevraagde turbines.
- Deze ontheffing is slechts van toepassing op de aangevraagde 102 vogelsoorten, negen vleermuissoorten en buizerdnest in de exploitatiefase van het windpark. Als uit de monitoring of anderszins blijkt dat er ten gevolge van de aanleg en realisatie van het park verbodsbepalingen overtreden worden zoals genoemd in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming ten aanzien van andere dan voorgenoemde diersoorten, dan dient hiervoor een aanvullende ontheffing te worden aangevraagd.
- Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- Op alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebied geldt de specifieke zorgplicht zoals opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Gelet op deze specifieke zorgplicht dient inzicht verkregen te worden met betrekking tot de aanwezigheid van soorten op de locatie van de activiteit. Hierbij geldt dat objectief vastgesteld moet worden of soorten negatieve gevolgen ondervinden. Indien noodzakelijk moeten maatregelen getroffen worden om negatieve gevolgen zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden te voorkomen. Indien negatieve gevolgen redelijkerwijs niet te voorkomen zijn, dient de activiteit gestaakt te worden.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 19 december 2022 hebben wij namens HVC Landwind B.V. een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag betreft het overtreden van verbodsbepalingen tijdens de bouw en de exploitatie van de vijf windturbines in het nieuw te realiseren 'Windpark Brielse Maasdijk', vanwege het niet kunnen uitsluiten van aanvaringslachtoffers onder vleermuizen en vogels in de exploitatiefase. Het windpark wordt gerealiseerd op de 'Brielse Maasdijk', gelegen tussen Spijkenisse en het Botlekgebied in Zuid-Holland.

Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk doden van 102 vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Het betreft de volgende vogelsoorten:

Aalscholver	Huiszwaluw	Slobeend
Bergeend	Kauw	Smient
Blauwborst	Keep	Sperwer
Blauwe reiger	Kemphaan	Spotvogel
Boerenzwaluw	Kievit	Spreeuw
Bonte vliegenvanger	Kleine karekiet	Sprinkhaanzanger
Boompieper	Kleine mantelmeeuw	Stormmeeuw
Bosrietzanger	Kneu	Tafeleend
Braamsluiper	Koekoek	Tapuit
Brandgans	Kokmeeuw	Tjiftjaf
Bruine kiekendief	Kolgans	Toendrarietgans
Buizerd	Koolmees	Topper
Dwergmeeuw	Koperwiek	Torenavalk
Fitis	krakeend	Tuinfluiters
Gekraagde roodstaart	Kramsvogel	Tureluur
Gele kwikstraat	Kruisbek	Veldleeuwerik
Gierzwaluw	Kuifeend	Vink
Goudhaan	Lepelaar	Visdief
Goudplevier	Meerkoet	Vuurgoudhaan
Grasmus	Merel	Waterhoen
Graspieper	Noordse kwikstaart	Waterpieper
Grauwe gans	Oeverloper	Waterral
Grauwe vliegenvanger	Oeverzwaluw	Watersnip
Groenling	Paapje	Wilde eend
Groenpootruiter	Pimpelmees	Winterkoning
Grote barmsijs	Putter	Wintertaling
Grote gele kwikstaart	Regenwulp	Witgat
Grote lijster	Rietgors	Witte kwikstaart
Grote mantelmeeuw	Rietzanger	Wulp
Grote zilverreiger	Ringmus	Zanglijster
Grutto	Roodborst	Zilvermeeuw
Heggenmus	Roodborsttapuit	Zwarte kraai

Houtduif	Scholekster	Zwarte stern
Houtsnip	Sijs	Zwartkop

Tevens is ontheffing aangevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk doden van de volgende negen vleermuissoorten:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);
- Kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*);
- Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*);
- Meervleermuis (*Myotis dasycneme*);
- Bosvleermuis (*Nyctalus leisleri*);
- Tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*).

Ook is ontheffing aangevraagd voor het tijdens de aanleg van het windpark opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen, zoals genoemd in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb, voor wat betreft de buizerd.

De ontheffing wordt gevraagd voor de periode 30 jaar vanaf het moment van verlening van de ontheffing.

Bij de aanvraag zijn de volgende voor de aanvraag relevante documenten gevoegd:

Rapporten:

- Natuurtoets Windpark Brielse Maasdijk, referentienummer: D10052731:76, Arcadis Nederland B.V., Arnhem, 16 februari 2023 (ODH639869);
- Quicksan Flora en Fauna Hartelkanaal, referentienummer: D10006343:24, Arcadis Nederland B.V., Arnhem, 8 mei 2020 (ODH551521);
- Voortoets Gebiedsbescherming Hartelkanaal, referentienummer: D10006182:23, Arcadis Nederland B.V., Arnhem, 8 mei 2020 (ODH551522);
- Vleermuizenonderzoek Windturbines Brielse Maasdijk, referentienummer: D10021033:23, Arcadis Nederland B.V., Arnhem, 2 juli 2021 (verder: *Vleermuisonderzoek*) (ODH551523);
- Aanvaringslachtoffers onder meeuwen en visdief in Windpark Brielse Maasdijk; Resultaten van slachtofferberekeningen met Flux Collision Model (FCM). Rapport: 21-284. Bureau Waardenburg, 30 november 2021 (ODH551524);
- Milieu Effect Rapportage Deel A Windpark Brielse Maasdijk HvC landwind, referentienummer: UF7SY3NW6SXJ-1408266684-1007:1, Arcadis Nederland B.V., Arnhem, 16 december 2022 (ODH551525);
- Ruimtelijke Onderbouwing Windpark Brielse Maasdijk, referentienummer: UF7SY3NW6SXJ-1408266684-94:0.1, Arcadis Nederland B.V., Arnhem, 15 december 2022 (ODH551526).

Procedure

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 26 april 2023 verzocht om aanvullende gegevens. Op 19 mei, 16 augustus en 23 november 2023 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Notitie, Aanvullende onderbouwing aanvraag Wnb-ontheffing voor Windpark Brielse Maasdijk, 19 juni 2023, Waardenburg Ecology;
- Natuurtoets Windpark Brielse Maasdijk 2023, Arcadis Nederland B.V., referentie: D10052731:66, 14 augustus 2023;
- *Memo*, Windpark Brielse Maasdijk – Totaalbeantwoording vragen bevoegde gezagen, Arcadis Nederland B.V., 19 mei 2023;
- *E-mail*, RE: Briesle maasdijk , Arcadis Nederland B.V., 23 november 2023

Gecoördineerde voorbereiding

De gemeenteraad Nissewaard heeft bij besluit van 13 oktober 2021 de coördinatierегeling als bedoeld in artikel 3.30 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) van toepassing verklaard op de voorbereiding en bekendmaking van de besluiten die nodig zijn voor de realisatie van Windpark Brielse Maasdijk (zoals vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad Nissewaard d.d. 13 oktober 2021; Gemeentebld 2021 nr. 365147 d.d. 18 oktober 2021). Op grond van artikel 3.31, eerste en derde lid, van de Wro, is op de voorbereiding van dit besluit de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing. Gelet op artikel 3.30, tweede lid, van de Wro betreft dit de uitgebreide procedure zoals beschreven in paragraaf 3.3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

De omgevingsvergunning, watervergunning, vergunning en ontheffing Wnb maken onderdeel uit van deze gecoördineerde procedure en zullen daarmee gezamenlijk ter inzage worden gelegd. De voorbereiding, bekendmaking en vaststelling van de besluiten worden hiermee gebundeld. Dit betekent dat er één gecombineerde procedure wordt doorlopen in plaats van verschillende procedures naast elkaar.

Bevoegd gezag

De activiteiten worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij daarom het bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Zienswijzen

De ontwerpbesluit heeft, samen met het ontwerp-weigeringsbesluit omgevingsvergunning voor realisatie van het aangevraagde windpark en de ontwerp-watervergunning van het dagelijks bestuur van het Waterschap Hollandse Delta, ter inzage gelegen van 14 december 2023 tot 25 januari 2024. Kennisgeving heeft plaatsgevonden in het gemeentebld van 14 december 2023 (Gemeentebld 2023, nummer: 534703). Er zijn de volgende zienswijzen ingebracht.

Er zijn in totaal 31 zienswijzen ingediend welke zien op een of meerdere van bovengenoemde ontwerpbesluiten. Hiervan hebben er negen betrekking hebben op de ontwerp-ontheffing Wnb. Een van de zienswijze is door Hekkelman Advocaten N.V. namens de initiatiefnemer ingediend. Mede naar aanleiding van deze zienswijze zijn er aanpassingen doorgevoerd ten opzichte van de ontwerpbesluit. Dit wordt in de volgende paragraaf toegelicht. Op de overige zienswijzen is separaat gereageerd met 'Beantwoording van zienswijzen op concept-weigeringsbesluit windpark Brielse Maasdijk'.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbesluit

De zienswijze van de initiatiefnemer is enkel ingediend tegen voorschriften die aan de ontwerp-ontheffing zijn verbonden. HVC Landwind B.V. verzoekt om aangestipte voorschriften te verduidelijken of achterwegen te laten. In bijlage 3 en in paragraaf 8 van de zienswijze van Hekkelman Advocaten N.V, punt 106 tot en met 111, worden deze punten uiteengezet. Hieronder zijn de punten 106 tot en met 111 opgesomd, waarna er reactie op de punten is gegeven.

106. Op de eerste plaats bepaalt voorschrift 5 dat de werkzaamheden begeleid dienen te worden door (een) ecologisch deskundige(n), die deskundig is/zijn met betrekking tot de betreffende 102 vogelsoorten en negen vleermuissoorten. HVC verzoekt gedeputeerde staten om nader uiteen te zetten wat van haar in dit kader wordt verwacht. Voorkomen moet worden dat achteraf discussie ontstaat over de vraag of de werkzaamheden in voldoende mate zijn begeleid door een ecologisch deskundige.

In de voetnoot op pagina 4 en 5 van de ontwerpbeschikking staat beschreven wat onder ecologisch deskundige verstaan wordt:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermde) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit of vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

107. Op de tweede plaats bepaalt voorschrift 6 dat de laatst te realiseren windturbine uiterlijk binnen vijf jaar na bekendmaking van de ontheffing dient te zijn gerealiseerd. HVC verzoekt om deze termijn te koppelen aan het moment waarop de benodigde besluitvorming voor het windpark onherroepelijk vatstaat. Pas dan kan redelijkerwijs van HVC verwacht worden dat met de werkzaamheden start om de windturbines te realiseren.

Dit voorstel achten wij redelijk. Het voorschrift is hierop aangepast.

108. Op de derde plaats bepaalt voorschrift 9 dat tijdens de aanlegfase 's nachts geen verlichting gebruikt mag worden om verstoring van vleermuizen te voorkomen. HVC verzoekt om dit voorschrift te verduidelijken. Duidelijk moet zijn wanneer de in dit voorschrift bedoelde nachtperiode ingaat. Verder verzoekt HVC om te verduidelijken welke verlichting nog wel is toegestaan ten behoeve van de veiligheid voor mens en materieel.

Dit is als voorschrift opgenomen, omdat dit is aangegeven in de Natuurtoets als maatregel onder paragraaf 8.3: 'Bij het realiseren van de windturbines dient 's nachts geen verlichting gevoerd te worden om verstoring te voorkomen.' Het voorschrift is nu aangepast naar: uitstraling van licht dient tussen zonsondergang en zonsopkomst op omliggend gebied voorkomen te worden tijdens het actieve seizoen van vleermuizen (1 april tot en met 31 oktober).

109. Op de vierde plaats bepaalt voorschrift 10 dat uiterlijk een jaar na afgifte van de ontheffing een plan van aanpak met maatregel voor de kwaliteitsimpulsen voor de buizerd en de vleermuizen ter goedkeuring voorgelegd dient te worden aan de omgevingsdienst. HVC verzoekt om deze termijn te koppelen aan het moment waarop de

benodigde besluitvorming voor het windpark onherroepelijk vaststaat. Hiermee wordt voorkomen dat HVC verplicht is om een dergelijk plan van aanpak op stellen (met bijbehorende onderzoekskosten) terwijl door een eventuele gerechtelijke procedure de ontheffing nog niet onherroepelijk vaststaat.

Dit voorstel achten wij redelijk. Het voorschrift en de tekst in het besluit is hierop aangepast.

110. Op de vijfde plaats wordt in voorschrift 12 verwezen naar voorschrift 8. Dit moet voorschrift 11 zijn. HVC verzoekt om deze aan te passen.

Dit betreft een kennelijke verschrijving. Dit is aangepast.

111. Op de zesde plaats bepaalt voorschrift 13 dat een plan van aanpak voor een vogeldetectiesysteem voor de zeearend opgesteld dient te worden. Dit plan van aanpak dient uiterlijk binnen een jaar na afgifte van de ontheffing ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de omgevingsdienst. Daarin moet onder meer worden opgenomen op welke wijze de rotoren in draaisnelheid wordt beperkt om aanvaringen te voorkomen. HVC merkt om te beginnen op dat de ontwerp- ontheffing niet ziet op zeearenden. In de Natuurtoets (p. 23) is immers uiteengezet dat er geen aanvaring met zeearenden te verwachten zijn, omdat het project- gebied niet beschikt over een foerageergebied voor zeearenden. Dit wordt bevestigd door het gegeven dat de afgelopen jaren slechts incidenteel een zeearend in de omgeving van het project-gebied is waargenomen. Het is dan ook onduidelijk waarom een vergaande kostbare onderzoeksplicht en maatregelplicht wordt opgelegd aan HVC. De enkele verwijzing naar hetgeen hierover op de website van de werkgroep zeearend is opgemerkt is daarvoor ontoereikend. Hiermee hebben gedeputeerde staten niet aan de hand van een ecologisch onderzoek, dat voldoet aan de eisen die daaromtrent in de jurisprudentie zijn gesteld, onderbouwd dat daadwerkelijk een kans bestaat dat zeearenden het slachtoffer worden van de door HVC beoogde windturbines en dat hiervoor genoemde vergaande onderzoeks- en maatregelenplicht noodzakelijk en evenredig is. Gelet op het voorgaande verzoekt HVC om voorschrift 13 te schrappen.

Hieronder ‘Maatregelen’ lichten we toe waarom we dit voorstel niet redelijk achten en het voorschrift aanhouden (nu genummerd als voorschrift 17).

Ten opzichte van het ontwerpbesluit zijn ook nog de voorschriften 13, 14, 15 en 16 toegevoegd. De bepalingen van afdeling 3.4 Awb verplichten ons als bestuursorgaan er niet toe om dan eerst een nieuw ontwerpbesluit ter inzage te leggen, voor dit definitieve besluit te nemen. Belanghebbenden die bezwaar hebben tegen de in een besluit ten opzichte van het ontwerpbesluit aangebrachte wijzigingen, kunnen daartegen beroep instellen. Deze voorschriften zullen alleen de aanvrager bezwaren en daarom hebben we, gelet op het zorgvuldigheidsbeginsel, de aanvrager tussentijds op de hoogte gesteld van het voornemen tot deze voorschriften. Zo is de aanvrager in de gelegenheid gesteld de aanvraag desgewenst in te trekken of aan te passen, om zo te voorkomen dat de aanvrager, die in beginsel zelf bepaalt wat hij wil aanvragen, een ontheffing krijgt die hij niet wil. De aanvrager heeft daarop aangegeven bij de aanvraag te blijven en gevraagd om het (definitieve) besluit.

Ook lichten we qua inhoud onder ‘Maatregelen’ de toegevoegde voorschriften toe; namelijk 13 en 14 (NIEWHOL-monitoring en verslaglegging) en 15 en 16 (overschrijding slachtofferaantal als overtreding en melding).

Tenslotte is onder ‘aanwijzingen voor gebruik’ de tekst over de zorgplicht onder de Wnb vervangen door de tekst van de zorgplicht onder de Omgevingswet, is de stilstandvoorziening voor vleermuizen aangepast van 30 oktober naar 31 oktober en is er een appendix opgenomen van de voorziene sterfte op trekvogels.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag om ontheffing voor vogels en vleermuizen is getoetst aan artikel 3.1, 3.3, 3.5, en 3.8, van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland. Omdat de aanvraag is ingediend voordat de Omgevingswet in werking treedt, blijft voor de besluitvorming naar aanleiding van de aanvraag het wettelijk regime van de Wnb van toepassing.

De 102 vogelsoorten waarvoor ontheffing is aangevraagd betreffen van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten welke zijn beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Op grond van artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb is het verboden om genoemde soorten opzettelijk te doden. Op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb is het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen verboden.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

De negen vleermuissoorten waarop voorliggende ontheffing ziet, betreffen van nature in Nederland in het wild levende soorten genoemd in Bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, bosvleermuis, tweekleurige vleermuis, meervleermuis, de rosse vleermuis en de gewone grootoorvleermuis zijn tevens opgenomen in Bijlage II van het Verdrag van Bern. Op grond van artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb is het verboden om deze vleermuissoorten opzettelijk te doden.

Op grond van artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Het project betreft de realisatie en exploitatie van vijf windturbines in de gemeente Nissewaard en staat bekend als 'Brielse Maasdijk'. Het nieuwe windpark is gesitueerd op de Brielse Maasdijk, die de scheiding tussen het Hartelkanaal en het Scheepvaart- en Voedingskanaal vormt. De dijk is gelegen tussen Spijkenisse en het Botlekgebied. Op basis van de Milieueffectrapportage (deel A) is een voorkeursalternatief (hierna: VKA) voortgekomen die, mede op grond van ecologische waardering, als meest gunstige is beschouwd. De afmetingen van de windturbines en de Rijksdriehoekskoördinaten (X-Y coördinaten) van de vijf turbines zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 1. De specificaties van de te realiseren windmolens voor de 'Brielse Maasdijk'.

Windturbine	X-coördinaat	Y-coördinaat	Rotordiameter	Ashoogte	Tiphoogte	Tiplaagte
WT4A	79310	431214	163	149-154 meter	230,5	67,5

WT5	79754	431148	163	149-154 meter	230,5	67,5
WT6	80349	431142	163	149-154 meter	230,5	67,5
WT7	80893	431140	163	149-154 meter	230,5	67,5
WT10	82315	430958	163	125-130 meter	206,5	43,5

De aanvraag heeft betrekking op de volgende werkzaamheden:

- I. de aanleg van de windturbine inclusief bijbehorende voorzieningen en het kappen van bomen ten behoeve van de aanleg van deze voorzieningen;
- II. de exploitatie van de windturbine;
- III. het verwijderen van de windturbine aan het einde van zijn levensduur.

De realisatie van de windturbines zal een periode van circa drie tot zes maanden beslaan. Er wordt vanuit gegaan dat de windturbines een technische levensduur van 25 jaar hebben. Deze levensduur is te verlengen door het strategisch vervangen van relevante delen van de turbine, of en wanneer dit opportuun is, is op dit moment niet aan te geven. Vanwege het feit dat de turbines mogelijk langer dan genoemde 25 jaar in gebruik kunnen blijven wordt een ontheffingsperiode van 30 (zegge dertig) jaar aangehouden vanaf het moment van verlening.

Overtreding verbodsbepalingen

Aanlegfase

In de aanvraag zijn maatregelen voorgesteld die genomen worden tijdens de aanlegfase om verstoring op broedvogels tijdens de werkzaamheden te voorkomen. Wij achten echter aanscherping nodig van deze voorgestelde maatregelen. Deze aangescherpte maatregelen en onze overwegingen voor deze aanscherping zijn opgenomen onder het kopje 'Maatregelen' hieronder. Met de aangescherpte werkwijze wordt verstoring van broedvogels tijdens de aanlegfase voorkomen, dit is geborgd in de voorschriften.

Exploitatiefase

In de exploitatiefase van de windturbine geldt dat er slachtoffers onder vogels en vleermuizen kunnen vallen als gevolg van een aanvaring met een draaiend rotorblad dan wel als gevolg van hun aanwezigheid in de directe nabijheid van een draaiend rotorblad (voor vleermuizen: barotrauma). Hoewel een windturbine het opwekken van duurzame energie als doelstelling heeft en niet het doden van dieren, valt het voorzienbaar doden van beschermde vogel- en vleermuissoorten niet uit te sluiten. Dat kwalificeert als een vorm van 'voorwaardelijk opzet', in de zin van artikel 3.1, eerste lid, respectievelijk artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb. Om inzichtelijk te maken welke vogel- en vleermuissoorten mogelijk slachtoffer kunnen worden is inzicht nodig in het (lokaal) voorkomen, de talrijkheid, de vliegbewegingen en het vlieggedrag (aanvaringsrisico) van de diverse vogel- en vleermuissoorten. Uit de rapporten blijkt dat voor 102 vogelsoorten niet kan worden uitgesloten dat sprake is van een mogelijk aanvaringsrisico ten gevolge van de exploitatie van de windturbine. Hetzelfde geldt voor de genoemde negen vleermuissoorten.

Afbreekfase

In de aanvraag is opgenomen, dat de windturbines na de exploitatiefase zullen worden verwijderd. Er zijn geen maatregelen voorgesteld voor de afbreekfase. Gelet op overeenkomende aard van de werkzaamheden achten wij het redelijk de voorschriften die van toepassing zijn tijdens de aanlegfase tevens van toepassing te laten zijn bij de afbreekfase van het windpark.

Maatregelen

Met betrekking tot de soorten waarvoor ontheffing is gevraagd, zijn in de Natuurtoets een aantal maatregelen voorgesteld. Wij achten deze in grote lijnen voldoende, op een aantal punten achten wij aanscherping nodig, waaronder de maatregelen ter voorkoming van overtredingen tijdens de aanleg- en afbreekfase, het aanleveren van een (extra) plan van aanpak voor de kwaliteitsimpulsen en een vogeldetectiesysteem voor de zeearend.

Aanlegfase

Tijdens de aanlegfase dienen de voorgestelde maatregelen, opgenomen in de Natuurtoets en zoals hieronder weergegeven, uitgevoerd te worden. Waar we de maatregelen hebben aangescherpt wordt dit expliciet vermeld.

- Tijdens de aanlegfase wordt 's nachts geen verlichting gebruikt om verstoring van vleermuizen te voorkomen;
- Om verstoring van broedende vogels in en om het projectgebied te voorkomen wordt buiten het broedseizoen (1 maart tot en met 15 augustus) gewerkt. Indien dit niet mogelijk blijkt, wordt voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole gedaan. In de voorschriften is de aanscherping opgenomen dat indien er een broedgeval wordt aangetroffen, de werkzaamheden uitgesteld dienen te worden totdat het broedgeval is afgerond, of dienen er maatregelen getroffen te worden om verstoring van het broedgeval te voorkomen.
- Er is een buizerdnest aangetroffen in het plangebied, dat verplaatst dient te worden naar geschikte bosschage ten zuiden van het projectgebied.

Daarnaast zijn in de Natuurtoets maatregelen voorgesteld om het bestaand leefgebied, ten zuiden van de windturbines in kwaliteit te verbeteren voor de buizerd. Dit dient te worden gedaan door:

- zoneringsmaatregelen te treffen waardoor op bepaalde plekken in bestaand habitat voldoende rust gerealiseerd kan worden om te foerageren; of
- het aanbieden van palen en dergelijke als nieuwe zitposten; of,
- het inrichten van braakakkers en / of faunaranden; of
- het opwaarderen van marginaal habitat in de directe omgeving tot optimaal habitat. Bij het beheer naast de oppervlakte rekening houden met het aantal maaibeurten, creëren van getrapte vegetatielengtes, type vegetatie (kruiden-/ bloemrijk grasland) teneinde het gebied geschikt te maken voor kleine knaagdieren (muizen).

Omdat de Natuurtoets geen concrete maatregelen beschrijft die getroffen zullen worden om deze kwaliteitsimpulsen waar te maken, hebben we in de voorschriften opgenomen dat een plan van aanpak minimaal twee maanden voor aanvang van de bouw van het ter goedkeuring aangeleverd dient te worden aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. In dit plan dient concreet gemaakt te worden wanneer welke maatregelen getroffen worden; de eerste kwaliteitsverbeteringen dienen gerealiseerd te zijn voordat de werkzaamheden aanvangen.

Ten aanzien van vleermuizen wordt tevens een kwaliteitsimpuls van foerageergebied gegeven door:

- het herplanten van bomen (na noodzakelijke kap);
- het mogelijk aanplanten van Zeeuwse hagen en extensief beheer van het dijktaalud ten westen van het projectgebied op de Brielse Maasdijk (in ieder geval buiten het projectgebied).

Omdat de Natuurtoets geen concrete maatregelen beschrijft die getroffen zullen worden om deze kwaliteitsimpulsen waar te maken, hebben we in de voorschriften opgenomen dat een plan van aanpak minimaal twee maanden voor aanvang van de bouw van het windpark ter goedkeuring aangeleverd dient te worden aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. In dit plan dient concreet gemaakt te worden wanneer welke maatregelen getroffen worden; de eerste kwaliteitsverbeteringen dienen gerealiseerd te zijn voordat de werkzaamheden aanvangen.

Exploitatiefase

Om het aantal aanvaringslachtoffers onder vleermuizen te reduceren, zal een stilstandvoorziening worden toegepast. De stilstandvoorziening dient te worden toegepast in de periode van 1 april tot en met 31 oktober tussen zonsopkomst en zonsopkomst indien er sprake is van een combinatie van elk van de volgende omstandigheden:

- bij temperatuur van 10 graden Celsius of hoger;
- bij droog weer (minder dan 1mm neerslag per uur);
- bij windsnelheid lager dan 6 m/s (op ashoogte).

De inzet van deze maatregel achten wij afdoende en hebben wij geborgd in de voorschriften. Omdat de technologische ontwikkelingen op het gebied van onder meer vleermuisdetectiesystemen verdergaan, zijn er wellicht in de nabije toekomst betere maatregelen beschikbaar waarmee betere resultaten kunnen worden bereikt om vleermuislachtoffers te voorkomen of te beperken. Om die reden hebben wij in de voorschriften opgenomen, dat een alternatieve maatregel toegepast mag worden na goedkeuring daarvan door Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid en is een wijzigingsbesluit niet nodig om dergelijke betere maatregelen in te kunnen zetten.

Om te borgen dat de aanvraag overeenkomt met de werkelijke situatie is monitoring opgelegd. In voorschrift 13 is opgenomen dat monitoring plaats dient te vinden volgens de NIEHWHOL-standaard. In voorschrift 14 is de verslaglegging geregeld. Dit wordt nader toegelicht onder 'Beoordeling staat van instandhouding'.

In voorschrift 15 is geëxpliciteerd dat het een overtreding vormt, wanneer de in de aanvraag genoemde slachtofferaantallen (quota) overschreden worden voor één of meerdere soorten. Dat is eigen aan de rechtsfiguur van een ontheffing; namelijk de gehonoreerde aanvraag om onder voorwaarden een bepaalde handeling te mogen verrichten (of laten plaatsvinden) welke onder een wettelijke verbodsbepaling valt. Handelingen die buiten die voorwaarden verricht worden of plaats vinden zijn niet vergund en dus verboden als zijnde een overtreding van de wettelijke verbodsbepaling dan wel als overtreding van de ontheffing, zijnde een uitzondering op die wettelijke verbodsbepaling). In voorschrift 16 is beschreven wat er van de initiatiefnemer verwacht wordt wanneer een dergelijke overtreding plaats vindt.

Wat betreft voorzieningen met het oog op het voorkomen van slachtoffers onder zeearenden, merken we het volgende op. Gelet op de lange exploitatietijd van het windpark en het uitbreiden van de zeearend vanuit het oosten richting het westen en de aannemelijke groei van de populatie zeearenden in Nederland, achten wij het onvoldoende aannemelijk gemaakt dat deze soort geen slachtoffer zal worden gedurende de exploitatiefase. Uit de data van de werkgroep zeearend blijkt dat de zeearend tal van vliegbewegingen in het gebied waar de windturbines gerealiseerd worden kent³. Ook blijkt uit deze gegevens dat zeearenden vaak slachtoffer worden van windturbines. Wij achten het daarom redelijk om voor deze soort een detectiesysteem op te leggen. Hiervoor dient minimaal twee maanden voor aanvang van de bouw van het windpark ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Dit is opgenomen in voorschrift 17.

Afbreekfase

Zoals hierboven al genoemd achten wij het redelijk de voorschriften die van toepassing zijn tijdens de aanlegfase tevens van toepassing te laten zijn bij de afbreekfase van het windpark.

Beoordeling staat van instandhouding

---

³ <https://www.werkgroepzeearend.nl>

Aanlegfase en afbreekfase

Door het treffen van maatregelen worden negatieve effecten tijdens de aanleg- en de afbreekfase zoveel mogelijk voorkomen. Aanscherping van deze voorgestelde maatregelen voor de aanlegfase achten wij noodzakelijk. Onze overwegingen voor deze aanscherping zijn opgenomen onder het kopje 'Maatregelen'.

Exploitatiefase vogels

Om het jaarlijks te verwachte aantal aanvaringslachtoffers onder vogels in te kunnen schatten, is het voorkomen van vogelsoorten en de functie die het projectgebied voor de betreffende soorten heeft, bepaald. Hiertoe heeft in het broedseizoen van 2021 onderzoek plaatsgevonden in het plangebied, met als doel het in kaart brengen van vliegbewegingen van lokaal broedende vogelsoorten, zoals kleine mantelmeeuw, zilvermeeuw, stormmeeuw en visdief. Hiertoe zijn in de periode 20 mei en 15 juli 2021 vijf onderzoekrondes van elk vier uur uitgevoerd naar vliegbewegingen van kolonie broedende kustvogelsoorten. De data van de onderzoeken is aangevuld met gegevens uit relevante onderzoeken en data afkomstig van SOVON en trektellen.nl.

Tot nu toe namen we aan dat in Nederland en België in een windpark ongeveer twintig vogelslachtoffers per turbine per jaar vallen. Afhankelijk van onder andere het aanbod aan vogels en de intensiteit van vliegbewegingen in de omgeving van het windpark, de configuratie van het windpark en de afmetingen van de windturbines, varieert dit aantal van een enkele tot enkele tientallen slachtoffers per turbine per jaar. Op basis van deskundigenoordeel wordt voor de vijf geplande windturbines op de Brielse Maasdijk een iets lager aantal slachtoffers per windturbine per jaar voorspeld dan gemiddeld, bij vernoemde slachtofferonderzoeken, in referentieparken is gevonden. In de Natuurtoets is uitgewerkt dat ten opzichte van de referenties, die vooral in vogelrijke kustgebieden zijn gelegen, binnen het plangebied kleinere aantallen vogels vliegen (met name tijdens de seizoenstrek, maar zijn er ook aanmerkelijk minder lokale vliegbewegingen van met name eenden en steltlopers). Van de aantrekking van vogels naar de directe omgeving van de windturbines door de aanwezigheid van broed-, foerageer- en rustgebied is nagenoeg geen sprake. Daarnaast is bij de nu geplande windturbines sprake van een relatief hoge tiplaaagte, namelijk minimaal 67,5 meter (met uitzondering van WT 10, met een tiplaaagte van minimaal 43,5 meter). Daardoor zal een aanzienlijk deel van lokale vliegbewegingen onder het rotorvlak plaatsvinden en dus buiten de 'risicozone'. Daarnaast is de ruimte tussen deze turbines groot, minimaal 420 meter, waardoor vogels ruimte hebben om tussen de turbines door te vliegen.

Het is daarom beoordeeld dat het aantal slachtoffers bij de vijf geplande windturbines op de Brielse Maasdijk in de orde grootte van maximaal tien slachtoffers per windturbine per jaar zal liggen, zoals ook in andere studies voor windparken in het binnenland met weinig vliegbewegingen is gevonden. Voor de vijf geplande windturbines samen bedraagt de jaarlijkse voorspelde sterfte maximaal vijftig vogelslachtoffers onder de genoemde 102 vogelsoorten. Hiervan zijn 14 lokaal voorkomende soorten, waarbij er ook gedifferentieerd is in broedvogels en niet broedvogels, zie tabel 2. De meerderheid betreffen echter soorten (met name zangvogels) die hoofdzakelijk tijdens seizoenstrek slachtoffer kunnen worden (101 soorten). Hierbij geldt dat sommige soorten ook lokaal voorkomen, waardoor er overlap is.

Ter beoordeling van het effect van het aantal aanvaringslachtoffers op de staat van instandhouding (hierna: Svl) van de populatie van iedere soort, is 1% van de gemiddelde jaarlijkse natuurlijke sterfte van de populatie als toetsingscriterium toegepast: de zogenaamde "1%-mortaliteitsnorm" of het "ORNIS-criterium". Dit criterium is zowel door het Hof van Justitie als de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling) geaccepteerd als indicatie voor de eventuele gevolgen voor de staat van instandhouding, waarbij geldt dat de Svl in

beginsel niet in het geding komt indien de mortaliteit als gevolg van het project kleiner is dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de soort en dat een nadere beoordeling vereist is zodra de 1% grens gepasseerd wordt^{4,5}.

Voor iedere soort op de lijst wordt voor alle populaties waarvan sterfte van de desbetreffende soort wordt voorzien, een inschatting gemaakt van de omvang van de jaarlijkse sterfte in het windpark. In sommige gevallen wordt voor één soort dus meerdere malen een inschatting gemaakt worden van de sterfte in het windpark, bijvoorbeeld voor de broedvogel populatie en de populatie op seizoenstrek. De voorziene sterfte onder de kleine mantelmeeuw, de zilvermeeuw en de visdief is hierbij getoetst aan de regionale broedpopulatie in de Delta, omdat dit een duidelijk afgebakende deelpopulatie vormt die weinig uitwisseling kent met andere deelpopulaties in Nederland. In tabel 2 zijn de berekeningen voor lokaal voorkomende soorten weergegeven. In appendix 1 is een overzicht van de aanvaringslachtoffers onder vogels tijdens de seizoentrek weergegeven.

Tabel 2. Aanvaringslachtoffers onder lokaal voorkomende soorten (broedvogel en niet broedvogel), de relevantie populatiegrootte, de jaarlijkse sterfte en de bijhorende 1% mortaliteitsnorm.

Soort	Br / NBr	Sterfte bij vijf windturbines (per jaar)	Populatie-grootte (in ex.)	Adulte sterfte	Jaarlijkse natuurlijke sterfte	1%-mortaliteits-norm
Aalscholver	Br	<1	33.000	0,12	3.960	40
Grauwe Gans	Br	<1	265.000	0,17	45.050	451
Grauwe Gans	NBr	<1	545.000	0,17	92.650	927
Kolgans	NBr	<1	925.000	0,276	255.300	2.553
Brandgans	Br	<1	34.000	0,09	3.060	31
Brandgans	NBr	<1	800.000	0,09	72.000	720
Krakeend	Br	<1	58.000	0,28	16.240	162
Krakeend	NBr	<1	65.500	0,28	18.340	183
Wilde Eend	Br	<1	460.000	0,373	171.580	1.716
Wilde Eend	NBr	<1	700.000	0,373	261.100	2.611
Kievit	NBr	<1	290.000	0,295	85.550	856
Scholekster	Br	<1	67.000	0,12	8.040	80
Zilvermeeuw	Br	<1	27.209*	0,12	3.265	33
Zilvermeeuw	NBr	<1	115.000	0,12	13.800	138
Kleine Mantelmeeuw	Br	<1	78.043*	0,087	6.790	68
Stormmeeuw	Br	<1	5.600	0,14	784	8
Stormmeeuw	NBr	<1	390.000	0,14	54.600	546
Kokmeeuw	Br	<1	208.000	0,1	20.800	208
Kokmeeuw	NBr	<1	400.000	0,1	40.000	400
Visdief	Br	<1	10.982*	0,1	1.098	11
Buizerd	Br	<1	31.500	0,1	3.150	32

De populaties van trekkende vogelsoorten en de daaraan gekoppelde 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte zijn omvangrijk (vele tienduizenden tot meer dan een miljoen individuen per jaar). Een effect op de SvI is daarmee uit te sluiten. Hetzelfde geldt voor een groot aantal lokaal verblijvende soorten. Voor de vijf geplande windturbines op de Brielse Maasdijk geldt dat voor iedere soort (lokaal of seizoenstrek) sprake is van een voorzienbare sterfte die ruim beneden de 1%-mortaliteitsnorm ligt. Dit betekent dat voor alle soorten geldt dat de additionele sterfte zoals veroorzaakt door de vijf windturbines samen gezien kan worden als een kleine hoeveelheid die niet zal leiden tot een negatief effect op de SvI van de betrokken populaties.

Echter, met voorschriften 13 en 14 is een monitoringsplicht en verslaglegging opgelegd volgens de NIEWHOL-standaard om de betrouwbaarheid van deze modellen te bewaken en daarmee de zorgvuldigheid van deze ontheffing. Daarbij spelen ook de volgende factoren mee: de lange looptijd van de ontheffing, het toenemend aantal windparken in Zuid-Holland in het kader van de energietransitie en daarmee de toenemende kans op cumulatie van slachtoffers, de aanwijzingen vanuit monitoring bij andere reeds in exploitatie genomen

⁴ [ECLI:NL:RVS:2020:2384](#)

⁵ [ECLI:NL:RVS:2023:2323](#)

windturbineparken in Zuid-Holland dat de betreffende slachtoffermodellen actualisering behoeven en in het algemeen de toenemende druk op de staat van instandhouding van vele van de betreffende soorten.

Exploitatiefase vleermuizen

Voor het bepalen van het aantal aanvaringslachtoffers onder vleermuizen is gebruik gemaakt van bestaande kennis over aanvaringslachtoffers onder vleermuizen bij windparken en gegevens over het lokaal voorkomen van vleermuizen. Hiertoe heeft in 2020 vleermuisonderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek bestond uit twee onderdelen: bemand detectoronderzoeken en metingen vanaf een vaste locatie. Voor het bemand detectoronderzoek hebben er tien bezoeken in de periode van 1 juli tot en met 23 oktober plaatsgevonden, conform het Vleermuisprotocol 2021 van het Netwerk Groene Bureaus (2017). Hierbij werd het volledige tracé van het beoogde windpark afgelegd en werden alle voorbijvliegende vleermuizen de soort, aantal, gedrag (voorbijvliegend, foeragerend) en het uur genoteerd. Hierbij werd gebruik gemaakt van een batdetector (Pettersson D240x) inclusief opnameapparatuur en een warmtebeeldcamera (Pulsar Accolade XP50). Voor de metingen vanaf vaste locatie zijn automatische detectors opgehangen, welke gedurende 130 nachten op zeven verschillende locaties in het projectgebied voldoende opnames hebben gemaakt; er werden in totaal 52.500 vleermuisopnames geregistreerd en onder negen vleermuissoorten.

De directe omgeving van de geplande windturbines is te beschouwen als halfopen landschap. Voor windturbines in halfopen landschappen in Noordwest-Europa wordt het aantal slachtoffers per windturbine per jaar op twee tot vijf exemplaren geschat⁶. Voor het totale windpark wordt het aantal vleermuislachtoffers op 25 per jaar geschat voor de vijf turbines (zonder stilstandvoorziening). De soortensamenstelling van de slachtoffers is niet gelijk aan de vanaf de grond geregistreerde soortensamenstelling. Vleermuissoorten verschillen namelijk in de geluidsterkte en de frequentie die ze gebruiken. Dit heeft gevolgen voor de maximale afstand waarop de soorten nog te detecteren zijn. Om hiervoor te corrigeren is gebruik gemaakt van de maximale detectieafstanden van Barataud (2015). Op basis van de gecorrigeerde soortensamenstelling is voor de windturbines het aantal slachtoffers per soort berekend. Dit zijn de aantallen zonder stilstandvoorziening. Het totaal aantal slachtoffers, maximaal 25 slachtoffers, bestaat voor 49% uit gewone dwergvleermuizen, bestaat oftewel afgerond 12 exemplaren per jaar, en 50% uit ruige dwergvleermuis, oftewel afgerond 13 exemplaren per jaar. Voor de laatvlieger is sprake van 1% per jaar (één slachtoffer per vier jaar) en voor de rosse vleermuis minder dan 1%, beide soorten zijn dus hooguit incidentele sterfte. Van de overige aangevraagd soorten wordt er vanuit gegaan dat deze tijdens de gehele exploitatietijd mogelijk een keer slachtoffer worden.

Effecten op de staat van instandhouding van de rosse vleermuis en de laatvlieger zijn op voorhand uit te sluiten aangezien deze soorten uiterst incidenteel aanvaringslachtoffer worden. Voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, is voor het bepalen van het effect van het aantal aanvaringslachtoffers op de SvI gebruik gemaakt van de 1%-mortaliteitsnorm zoals deze ook voor vogels is toegepast (zie voorgaand). Deze norm is door de Afdeling ook voor vleermuizen geaccepteerd⁷. De populatie is hierbij berekend voor een catchment area met een straal van 30 km rondom de nieuwe windturbines gebaseerd op European Topic Centre on Biological Diversity 2021⁸. Het totale landoppervlak van deze catchment area betreft 2.196 km² (landoppervlak binnen de straal van 30 km). In onderstaande tabellen is het overzicht weergegeven van het te verwachten aantal jaarlijkse aanvaringslachtoffers, de omvang van de lokale populatie en de 1%-mortaliteitsnorm. Dit zijn echter de aantallen zonder de toepassing van de stilstandvoorziening voor vleermuizen.

⁶ <https://docs.wind-watch.org/rydell2010.pdf>

⁷ [ECLI:NL:RVS:2020:1160](https://ecli.nl/RVS:2020:1160)

⁸ <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/>

Tabel 3. Bepaling van de bijdrage van extra sterfte van de vijf geplande windturbines aan de totale sterfte van de gewone dwergvleermuis in een catchment area met straal van 30 km (landoppervlak, exclusief grote wateren) en een gemiddelde dichtheid van 12 vleermuizen/km²

Beschrijving	Aantal
Catchment area (km ²)	2.196
Aantal gewone dwergvleermuizen	26.352
Jaarlijkse sterfte	5.270
1%-mortaliteitsnorm	53
Maximale sterfte vijf windturbines Brielse Maasdijk	12

Tabel 4. Bepaling van de bijdrage van extra sterfte van de vijf geplande windturbines aan de totale sterfte van de ruige dwergvleermuis in een catchment area met straal van 30 km (landoppervlak, exclusief grote wateren) en een gemiddelde dichtheid van 3 vleermuizen/km²

Beschrijving	Aantal
Catchment area (km ²)	2.196
Aantal ruige dwergvleermuizen	6.588
Jaarlijkse sterfte	2.174
1%-mortaliteitsnorm	22
Maximale sterfte vijf windturbines Brielse Maasdijk	13

Voor de gewone en ruige dwergvleermuis geldt dat ook deze onder de 1%-mortaliteitsnorm liggen. Daarnaast zijn deze aantallen berekend zonder stilstandvoorziening; met deze voorzieningen worden aantallen verder gereduceerd. Een effect van de windturbines op de Svl is hiermee uit te sluiten.

Echter, ook ten aanzien van de vleermuisslachtoffers geldt de hierboven toegelichte monitoringsplicht om de betrouwbaarheid van deze modellen te bewaken en daarmee de zorgvuldigheid van deze ontheffing.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van (wat betreft de vogelsoorten) het belang van 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, sub 1, van de Wnb en (wat betreft de vleermuizen) het belang van 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten', zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 3 van de Wnb.

De aanleiding van dit initiatief vindt zijn grondslag in het 'Convenant Realisatie Windenergie Stadsregio Rotterdam'. Dit convenant is op 21 juni 2012 afgesloten tussen de gemeente Nissewaard, alsmede de andere gemeenten binnen de stadsregio Rotterdam, de provincie Zuid-Holland en het Havenbedrijf Rotterdam. Ook in nationaal verband, tussen het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en circa veertig andere organisaties, is op 31 januari 2013 een nationaal energieakkoord gesloten over de realisatie van 6.000 MW (54 PJ) operationeel windvermogen in 2020. Op grond van dat akkoord is in juni 2013 in IPO-verband afgesproken dat de provincies de ruimte die nodig is voor de opgave (voor Zuid-Holland is dat 735,5 MW) uiterlijk op 30 juni 2014 planologisch hebben vastgelegd in de provinciale structuurvisie en verordening.

Om hieraan invulling te geven hebben Provinciale Staten Op 9 juli 2014 het provinciale beleid op het gebied van windenergie op land vastgelegd in de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) en in de Verordening ruimte 2014. Hierin zijn de 'locaties windenergie' aangewezen waar gemeenten in hun bestemmingsplannen nieuwe windturbines mogen toestaan. In 2015 bleek dat de opgave van 150 MW in de regio Rotterdam niet haalbaar was met de oorspronkelijk aangewezen locaties in het Convenant. De deelnemers aan het Convenant zijn gezamenlijk gaan zoeken naar mogelijkheden om de daarin geformuleerde doelstelling alsnog te halen. Met een partiële herziening VRM-windenergie Provinciale Staten op 20 december 2017 zijn op verzoek van de gemeenten in de Rotterdamse regio 16 nieuwe locaties voor windenergie aangewezen. De daarin benoemde windenergielocaties zijn per 1 april 2019 door

Provinciale Staten beleidsneutraal omgezet naar het Omgevingsbeleid en de Omgevingsverordening Provincie Zuid-Holland.

De uitstoot van broeikasgassen die onder meer vrijkomen bij de productie van energie uit fossiele brandstoffen, draagt bij aan klimaatverandering welke een belangrijke, en overwegend negatieve, invloed heeft op de openbare veiligheid, flora en fauna, volksgezondheid en economie. Op internationaal, Europees, nationaal en lokaal niveau wordt ingezet op het beperken van de uitstoot van broeikasgassen. Op grond van de Europese richtlijn voor Hernieuwbare Energie geldt voor Nederland een taakstelling van 32% duurzame energie in 2030. In de Klimaatwet is voor Nederland het streven vastgelegd om in 2030 en 2050 de emissies van broeikasgassen te reduceren tot 49% ten opzichte van 1990 en een volledige CO₂-neutrale elektriciteitsproductie in 2050. Dit vereist het vervangen van de huidige opwekking van energie uit fossiele energiebronnen. Het project levert hier een bijdrage aan.

Het realiseren van duurzame energie en het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen is ook in het belang van de energievoorzieningszekerheid en met name van belang voor de openbare veiligheid en economie. Een stabiele elektriciteitsvoorziening is van belang vanwege de rol die het speelt in het functioneren van allerlei maatschappelijke voorzieningen en instellingen. De huidige energieopwekking bestaat voor een groot deel uit energie opgewekt uit fossiele brandstoffen. Dit zijn eindige bronnen, en het overgaan naar duurzame, nationale energiebronnen is dan ook van groot openbaar belang en cruciaal voor energievoorzieningszekerheid van Nederland. Met het project wordt een bijdrage geleverd aan deze overgang en dus aan de energievoorzieningszekerheid, waarmee de hiervoor genoemde belangen gediend worden.

Gelet op het voorgaande zijn de hiervoor genoemde wettelijke belangen voldoende onderbouwd om de negatieve effecten op de betrokken soorten, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Alternatievenafweging

Het plaatsen en exploiteren van windturbines in Nederland leidt op welke locatie dan ook tot het doden en/of verwonden van diersoorten gezien het brede voorkomen van deze soorten. Ook is bij het afwegen van alternatieve locaties niet enkel de Wnb bepalend, maar zijn ook andere wettelijke kaders (zoals dat van de Wro) van belang.

In de Omgevingsverordening Zuid-Holland zijn de uitgangspunten uitgewerkt, zoals geformuleerd in de Omgevingsvisie Zuid-Holland, die zien op de stimulering van duurzame energiebronnen, waaronder windenergie. Zoals genoemd boden de vorige Visie en Verordening voor de opgelegde opgave van 150 MW te weinig ruimte (locaties voor aantallen turbines met voldoende vermogen). In die nieuwe, vigerende Omgevingsverordening zijn meer gebieden aangewezen waar windenergie bestemd kan worden, waarbij het belangrijk is dat *alle* geschikte locaties voor windenergie optimaal worden benut om te kunnen voldoen aan de grote opgave die voortvloeit uit de genoemde energietransitie. Één van de aangewezen locaties voor windenergie betreft de Brielse Maasdijk en in de genoemde Milieu Effect Rapportage (MER) zijn de daar mogelijke locaties vergeleken met het oog op het realiseren van minimaal 18 MW aan windturbinevermogen, in opstellingen van vier tot zes turbines. Volgens de betreffende NRD-methodiek zijn de acht alternatieven gescoord op de zestien milieuaspecten respectievelijk -effecten en als voorkeursalternatief is daar de aangevraagde opstelling uit voortgekomen met drie windturbines aan de westzijde en twee turbines aan de oostzijde van de Hartelkering.

Er mede op gelet dat aan de andere eisen van artikel 3.3, vierde lid, en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt voldaan zien we geen andere bevredigende oplossing dan het afgeven van de aangevraagde ontheffing.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.

Appendix 1

Voorziena sterfte onder vogels op seizoenstrek (aantal exemplaren per jaar) in de gebruiksfase van de vijf geplande windturbines op de Brielse Maasdijk.

Soort	Sterfte (per jaar)	Populatie- grootte (in ex.)	1%- mortaliteits- norm
Brandgans	<1	1.400.000	1.260
Grauwe Gans	<1	710.000	1.207
Toendrarietgans	<1	160.000	274
Kolgans	<1	1.000.000	2.760
Bergeend	<1	310.000	353
Tafeleend	<1	150.000	525
Kuifeend	<1	800.000	2.320
Topper	<1	310.000	1.248
Slobeend	<1	70.000	294
Smient	1-2	1.300.000	6.110
Wilde Eend	1-2	4.500.000	16.785
Wintertaling	<1	670.000	3.149
Houtduif	<1	1.000.000	3.930
Gierzwaluw	1-2	1.000.000	1.920
Koekoek	<1	1.000.000	3.250
Waterral	1-2	450.000	2.250
Waterhoen	1-2	2.600.000	9.802
Meerkoet	1-2	1.200.000	3.588
Blauwe Reiger	<1	320.000	858
Grote Zilverreiger	<1	120.000	312
Lepelaar	<1	19.000	32
Aalscholver	<1	610.000	732
Scholekster	<1	820.000	900
Goudplevier	<1	1.200.000	3.240
Kievit	1-2	6.300.000	18.585
Regenwulp	<1	240.000	64
Wulp	<1	610.000	616
Grutto	<1	63.000	38
Kemphaan	<1	2.900.000	13.804
Oeverloper	<1	1.100.000	1.716
Witgat	<1	1.800.000	2.808
Groenpootruiter	<1	230.000	598
Tureluur	<1	160.000	416
Houtsnip	1-2	15.000.000	58.500
Watersnip	1-2	7.000.000	36.330
Kokmeeuw	1-2	3.700.000	2.500
Dwergmeeuw	<1	96.000	96
Stormmeeuw	1-2	1.400.000	1.960
Kleine Mantelmeeuw	1-2	480.000	418
Zilvermeeuw	<1	860.000	1.032
Grote Mantelmeeuw	<1	240.000	168
Zwarte Stern	<1	540.000	815
Visdief	<1	1.100.000	1.100
Bruine Kiekendief	<1	100.000	260
Sperwer	<1	500.000	1.550
Torenvalk	<1	100.000	310
Kauw	<1	1.000.000	3.060
Zwarte Kraai	<1	1.000.000	4.800
Goudhaan	1-2	1.000.000	8.510
Vuurgoudhaan	<1	1.000.000	8.510
Pimpelmees	1-2	1.000.000	4.680
Koolmees	1-2	1.000.000	4.580
Veldleeuwerik	<1	1.000.000	4.870
Oeverzwaluw	<1	1.000.000	7.000
Boerenzwaluw	1-2	1.000.000	6.260
Huiszwaluw	<1	1.000.000	5.900
Tjiftjaf	<1	1.000.000	6.940
Fitis	<1	1.000.000	5.400
Zwartkop	<1	1.000.000	5.640

Tuinfluitter	<1	1.000.000	5.000
Braamsluiper	<1	1.000.000	6.710
Grasmus	<1	1.000.000	6.090
Sprinkhaanzanger	<1	1.000.000	5.300
Spotvogel	<1	1.000.000	5.000
Bosrietzanger	<1	1.000.000	5.300
Kleine Karekiet	<1	1.000.000	5.300
Rietzanger	<1	1.000.000	7.760
Winterkoning	<1	1.000.000	6.810
Spreeuw	3-6	1.000.000	3.130
Merel	3-6	1.000.000	3.500
Kramsvogel	3-6	1.000.000	5.900
Zanglijster	7-15	1.000.000	4.370
Koperwiek	7-15	1.000.000	5.700
Grote Lijster	<1	1.000.000	3.790
Grauwe Vliegenvanger	<1	1.000.000	5.070
Roodborst	3-6	1.000.000	5.810
Blauwborst	<1	1.000.000	3.400
Bonte Vliegenvanger	<1	1.000.000	5.300
Gekraagde Roodstaart	<1	1.000.000	6.200
Paapje	<1	1.000.000	5.300
Roodborsttapuit	<1	1.000.000	6.810
Tapuit	<1	1.000.000	5.400
Heggenmus	<1	1.000.000	5.270
Ringmus	<1	1.000.000	5.670
Gele Kwikstaart	<1	1.000.000	4.670
Noordse Kwikstaart	<1	1.000.000	2.335
Grote Gele Kwikstaart	<1	100.000	467
Witte Kwikstaart	<1	1.000.000	5.150
Boompieper	<1	1.000.000	5.800
Graspieper	3-6	1.000.000	4.570
Waterpieper	<1	100.000	457
Keep	<1	1.000.000	4.110
Vink	3-6	1.000.000	4.110
Groenling	<1	1.000.000	5.570
Kneu	<1	1.000.000	6.290
Grote Barmsijs	<1	1.000.000	5.750
Kruisbek	<1	1.000.000	5.370
Putter	<1	1.000.000	6.290
Sijs	<1	1.000.000	5.390
Rietgors	<1	1.000.000	4.580